

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2013. gada 12. septembrī*

Romas Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām — Darba līgums — 6. panta 2. punkts — Piemērojamie tiesību akti, ja nav izdarīta izvēle — Valsts, kurā darbinieks “parasti veic darbu”, tiesību akti — Līgums, kam ir ciešāka saikne ar citu dalībvalsti

Lieta C-64/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši 1988. gada 19. decembra Pirmajam protokolam par to, kā Eiropas Kopienu Tiesa interpretē Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kuru *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 3. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 8. februārī, tiesvedībā

Anton Schlecker, kurš darbojas ar komercnosaukumu “Firma Anton Schlecker”,

pret

Melitta Josefa Boedeker.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*], A. O’Kifs [*A. Ó Caoimh*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerālvokāts N. Vāls [*N. Wahl*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *M. J. Boedeker* vārdā – *R. de Lange*, *advocaat*,

— Nīderlandes valdības vārdā – *C. Wissels*, pārstāve,

— Austrijas valdības vārdā – *A. Posch*, pārstāvis,

— Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin* un *R. Troosters*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2013. gada 16. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kas atklāta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā (OV 1980, L 266, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Romas konvencija”), 6. panta 2. punktu.
- 2 Šis lūgums ir izteikts, izskatot strīdu starp *A. Schlecker*, kurš darbojas ar komercnosaukumu “Firma Anton Schlecker” (turpmāk tekstā – “*Schlecker*”), sabiedrību, kas reģistrēta Ēingenā [*Ehingen*] (Vācija), un *M. J. Boedeker*, kura dzīvo Mīlheimā pie Rūras [*Mülheim an der Ruhr*] (Vācija) un strādā Nīderlandē, par darba devēja vienpusēji izdarītu nodarbinātības vietas nomaiņu un šajā kontekstā – par darba līgumam piemērojamiem tiesību aktiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Romas konvencija

- 3 Romas konvencijas 3. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Līgumu reglamentē tiesību akti, kurus izvēlas puses. Izvēlei ir jābūt skaidri izteiktai vai pietiekami skaidri paustai līguma noteikumos vai pēc lietas apstākļiem. Puses pēc savas izvēles var izvēlēties tiesību aktus, kas piemērojami visam līgumam vai tikai tā daļai.”

- 4 Konvencijas 6. pants, kura nosaukums ir “Individuālie darba līgumi”, ir šāds:

“1. Neatkarīgi no 3. panta pušu izdarīta tiesību aktu izvēle darba līgumā neliedz darbiniekam to imperativo tiesību normu aizsardzību, kas būtu piemērojamas saskaņā ar 2. punktu, ja nav izdarīta izvēle.

2. Neatkarīgi no 4. panta darba līgumu, ja nav izdarīta izvēle saskaņā ar 3. pantu, reglamentē:

- a) tās valsts tiesību akti, kurā darbinieks parasti veic savu līguma izpildes darbu, pat gadījumā, ja viņš uz laiku ir nodarbināts citā valstī,

vai

- b) ja darbinieks parasti neveic savu darbu kādā vienā valstī – tās profesionālās darbības atrašanās vietas valsts, kurā darbinieks tika nolīgts, tiesību akti;

ja vien no visiem lietas apstākļiem neizriet, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti, tādā gadījumā līgumu reglamentē šīs citas valsts tiesību akti.”

Regula (EK) Nr. 593/2008

- 5 Romas konvencija tika aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV L 177, 6. lpp.; turpmāk tekstā – “Regula Roma I”). Šī regula attiecas uz līgumiem, kuri ir noslēgti pēc 2009. gada 17. decembra.

- 6 Regulas Roma I 8. panta 4. punkts, kura nosaukums ir “Individuālie darba līgumi”, ir šāds:

“Ja apstākļi kopumā liecina, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti, kas nav 2. vai 3. punktā norādītā valsts, piemēro šīs citas valsts tiesību aktus.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 7 *M. J. Boedeker* bija nodarbināta *Schlecker*, vācu uzņēmumā, kuram ir daudz filiāļu dažādās dalībvalstīs un kurš darbojas saimniecības preču tirdzniecības jomā. Nostrādājusi Vācijā no 1979. gada 1. decembra līdz 1994. gada 1. janvārim, *M. J. Boedeker* noslēdza jaunu darba līgumu, atbilstoši kuram viņa tika iecelta amatā par *Schlecker* vadītāju Nīderlandē. Šajā statusā viņa veica *Schlecker* vadības uzdevumus šajā dalībvalstī attiecībā uz aptuveni 300 filiālēm un aptuveni 1250 darbiniekiem.
- 8 Ar 2006. gada 19. jūnija vēstuli *Schlecker* tostarp *M. J. Boedeker* informēja, ka viņas Nīderlandes filiāles vadītājas amats 2006. gada 30. jūnijā tiks likvidēts, un aicināja viņu, sākot ar 2006. gada 1. jūliju, kļūt par Revīzijas nodaļas vadītāju (“Bereichsleiterin Revision”) ar tādiem pašiem darba līguma nosacījumiem darba vietā Dortmundē (Vācija).
- 9 *M. J. Boedeker* iesniedza sūdzību par darba devēja vienpusējo lēmumu mainīt nodarbinātības vietu, tomēr 2006. gada 3. jūlijā ieradās Dortmundē, lai uzsāktu pildīt jaunus darba pienākumus. Vēlāk, 2006. gada 5. jūlijā viņa darba pienākumus pārtrauca pildīt slimības dēļ. Kopš 2006. gada 16. augusta viņa saņēma pabalstus no Vācijas slimokases.
- 10 Saistībā ar minēto *M. J. Boedeker* uzsāka dažādas procedūras Nīderlandes tiesību aizsardzības iestādēs. Vienas no tām ietvaros viņa vērsās *Kantonrechter te Tiel* [Tīles apgabaltiesā] ar prasību, pirmkārt, atzīt, ka starp viņu un *Schlecker* noslēgtajam darba līgumam ir piemērojami Nīderlandes tiesību akti, un otrkārt, atzīt otro līgumu par spēkā neesošu un piešķirt viņai zaudējumu atlīdzību. *Kantonrechter te Tiel* atzina darba līgumu par spēkā neesošu, skaitot no 2007. gada 15. decembra, un atzina *M. J. Boedeker* tiesības saņemt zaudējumu atlīdzību EUR 557 651,52 bruto apmērā. Tomēr šim nolēmumam galīgs spēks varēja būt tikai ar nosacījumu, ja darba līgumam ir piemērojami Nīderlandes tiesību akti. Šajā nolūkā *Kantonrechter te Tiel* ar atsevišķu nolēmumu atzina Nīderlandes tiesību aktu piemērojamību.
- 11 Izskatot *Schlecker* apelācijas sūdzību, *Gerechtshof te Arnhem* [Arnemas apelācijas tiesa] apstiprināja minēto spriedumu attiecībā uz līgumam piemērojamiem tiesību aktiem, norādot, ka, izvēli piemērot Vācijas tiesību aktus nevarēja izdarīt klusējot. Tā arī uzskatīja, ka saskaņā ar Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu darba līgumam principā ir piemērojami Nīderlandes – valsts, kurā darba ņēmēja parasti veica savu darbu, – tiesību akti. Šī tiesa tādēļ norādīja, ka *Schlecker* minētie dažādie argumenti – tostarp par dalību dažādās pensiju, veselības apdrošināšanas un invaliditātes gadījumu apdrošināšanas shēmās – nav tādi apstākļi, kas ļauj konstatēt, ka darba līgums ir ciešāk saistīts ar Vāciju, un tādēļ nevarēja uzskatīt, ka piemērojami ir Vācijas tiesību akti.
- 12 Par šo *Gerechtshof te Arnhem* nolēmumu attiecībā uz piemērojamo tiesību noteikšanu *Schlecker* iesniedza kasācijas sūdzību *Hoge Raad der Nederlanden* [Nīderlandes Augstākajā tiesā].
- 13 Savukārt *M. J. Boedeker* lūdz starp pusēm parakstītajam līgumam piemērot Nīderlandes tiesību aktus, kā arī uzlikt *Schlecker* pienākumu viņu atjaunot Nīderlandes filiāļu vadītājas amatā. Turpretim *Schlecker* uzskata, ka ir piemērojami Vācijas tiesību akti, jo visi apstākļi norāda uz ciešāku saikni ar Vāciju.
- 14 Kā izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma, *Hoge Raad der Nederlanden* uzskata, ka Nīderlandes tiesību akti aplūkojamajā situācijā darba ņēmējai darba devēja piemērotas nodarbinātības vietas maiņas gadījumā sniedz lielāku aizsardzību nekā Vācijas tiesības. Šai tiesai turklāt ir arī šaubas par to, kā ir

interpretējama Romas konvencijas 6. panta 2. punkta pēdējā daļa, kas ļauj izslēgt tiesību akta, kurš izvēlēts, pamatojoties uz minētās konvencijas 6. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā tieši paredzēto piesaistes kritēriju kopumu, piemērošanu gadījumā, ja no visiem lietas apstākļiem izriet, ka darba līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti.

- 15 Šādos apstākļos *Hoge Raad der Nederlanden* nolēma tiesvedību apturēt un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Romas konvencijas 6. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka, ja darba ņēmējs, pildot darba līgumu, darbu ne vien parasti, bet arī ilgstoši un nepārtraukti ir veicis vienā un tajā pašā valstī, ir piemērojamas vienīgi šīs valsts tiesību normas, pat ja pārējie apstākļi norāda uz darba līguma ciešu saikni ar citu valsti?
- 2) Lai uz pirmo jautājumu atbildētu apstiprinoši, vai ir nepieciešams, lai darba devējs un darba ņēmējs, noslēdzot darba līgumu, vai vismaz uzsākot darbu, ir iecerējuši, vai vismaz abiem ir bijis skaidrs, ka darbs ilgstoši un nepārtraukti tiks veikts vienā un tajā pašā valstī?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 16 Vispirms jāprecizē, ka atbilstoši 1988. gada 19. decembra Pirmajam protokolam par to, kā Eiropas Kopienų Tiesa interpretē 1980. gada Konvenciju (OV 1998, C 27, 47. lpp.), kas stājās spēkā 2004. gada 1. augustā, Tiesas kompetencē ietilpst sniegt nolēmumu par aplūkojamo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Turklāt atbilstoši pirmā protokola 2. panta a) punktam *Hoge Raad der Nederlanden* ir tiesības lūgt Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu par jautājumu, kas radies lietā, kuru tā izskata un kura attiecas uz Romas konvencijas noteikumu interpretāciju.
- 17 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Romas konvencijas 6. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka pat gadījumā, kad darba ņēmējs, pildot darba līgumu, darbu ne vien parasti, bet arī ilgstoši un nepārtraukti ir veicis vienā un tajā pašā valstī, atbilstoši šīs normas pēdējai daļai valsts tiesa var nepiemērot valsts, kurā parasti tiek veikts darbs, tiesību normas, ja visi apstākļi norāda uz darba līguma ciešāku saikni ar citu valsti.
- 18 Tādēļ Tiesa ir aicināta interpretēt kritēriju par piesaisti valstij, kurā parasti tiek veikts darbs, Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, ņemot vērā šī 2. punkta pēdējā daļā paredzēto iespēju darba līgumam piemērot tās valsts tiesību aktus, ar kuru tas ir visciešāk saistīts.
- 19 Šajā ziņā *M. J. Boedeker*, Austrijas valdība un Eiropas Komisija uzskata, ka tiesai, kurai ir jālemj konkrētā lietā, lai noteiktu piemērojamās tiesību aktus, ir jāizvērtē viss fakts un lietas apstākļu kopums, un ka laika posms, kurā darba ņēmējs savu darbu parasti un faktiski ir veicis, varētu būt noteicošs šajā vērtējumā. Tādēļ, ja tiek konstatēts, ka darbs ilgu laika posmā būtībā ir ticis veikts vienā vietā, šis apstāklis ir izšķirošs, nosakot piemērojamās tiesību aktus.
- 20 Konkrētāk, *M. J. Boedeker*, pamatojamās uz Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu, lūdz piemērot Nīderlandes tiesību aktus, kas pamatlietā sniedz plašāku aizsardzību pret darba devēja vienaspusēji izdarītu nodarbinātības vietas nomaiņu. Šajā ziņā viņa tostarp norāda, ka 2. punkta pēdējā daļā paredzētais izņēmums ir jāinterpretē šauri un jāpiemēro, ņemot vērā darba ņēmēja aizsardzības principu, kas ir šīs normas pamatā, lai nodrošinātu materiāltiesiski vislabvēlīgākos tiesību aktus.
- 21 Nīderlandes valdība turpretim uzskata, ka gadījumā, kad līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti, nevis to, kurā tiek veikts darbs, ir jāpiemēro tās valsts tiesību akti, ar kuru ir šī ciešākā saikne, pamatlietā – Vācijas tiesību akti. Faktiski, pieņemot, ka šādam līgumam ir piemērojams Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais piesaistes noteikums, pat ja visi apstākļi norāda uz citām tiesībām,

minētā 6. panta 2. punkta pēdējā daļā paredzētajam izņēmumam tiktu atņemta jēga. Tādēļ minētā valdība uzskata, ka, piemērojot izņēmuma noteikumu, ir jāņem vērā visi lietas tiesiskie un faktiskie apstākļi, tomēr piešķirot īpašu nozīmi piemērojamajām tiesību normām sociālā nodrošinājuma jomā.

- 22 Vispirms ir jāatgādina, ka attiecībā uz individuālu darba līgumu Romas konvencijas 6. pantā ir noteiktas īpašas kolīziju normas, ar kurām tiek veiktas atkāpes no vispārēja rakstura normām, kas ir paredzētas šīs konvencijas 3. un 4. pantā attiecīgi par piemērojamo tiesību aktu izvēles brīvību un kritērijiem tiesību aktu noteikšanai, ja šāda izvēle nav izdarīta (šajā ziņā skat. 2011. gada 15. marta spriedumu lietā C-29/10 *Koelzsch*, Krājums, I-1595. lpp., 34. punkts, un 2011. gada 15. decembra spriedumu lietā C-384/10 *Voogsgeerd*, Krājums, I-13275. lpp., 24. punkts).
- 23 Tiesa, minētās konvencijas 6. panta 1. punktā ir noteikts, ka pušu izdarīta darba līgumam piemērojamo tiesību aktu izvēle nevar liegt darbiniekam garantijas, kas ir paredzētas tādu tiesību aktu imperatīvajās tiesību normās, kuri līgumam būtu piemērojami, ja šāda izvēle nebūtu izdarīta.
- 24 Savukārt Romas konvencijas 6. panta 2. punktā ir noteikti konkrēti darba līguma piesaistes kritēriji, pamatojoties uz kuriem ir jānosaka *lex contractus*, ja puses tādu izvēli nav izdarījušas (iepriekš minētais spriedums lietā *Voogsgeerd*, 25. punkts).
- 25 Šie kritēriji, pirmkārt, ir valsts, kurā darbinieks “parasti veic savu darbu” (paredzēts Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā), un, pakārtoti, ja šādas vietas nav, vieta, kur atrodas “uzņēmums, kas pieņēmis darbā darbinieku”, kā tas paredzēts šīs konvencijas 6. panta 2. punkta b) apakšpunktā (iepriekš minētais spriedums lietā *Voogsgeerd*, 26. punkts).
- 26 Turklāt saskaņā ar šī 2. punkta pēdējo daļu šie divi piesaistes kritēriji nav piemērojami, ja no visiem lietas apstākļiem izriet, ka darba līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti, – tādā gadījumā piemērojami ir šīs citas valsts tiesību akti (iepriekš minētais spriedums lietā *Voogsgeerd*, 27. punkts).
- 27 Kā izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma, pamatlietā līgumslēdzēji nav skaidri pauduši savu izvēli par piemērojamiem tiesību aktiem. Turklāt pamatlietas dalībnieki nav apstrīdējuši faktu, ka *M. J. Boedeker*, pildot otro, 1994. gada 30. novembrī ar *Schlecker* noslēgto darba līgumu, darbu parasti ir veikusi Nīderlandē ilgāk nekā 11 gadus bez pārtraukuma.
- 28 Iesniedzējtiesa tomēr uzskata, ka pārējie līguma piesaistes elementi norāda uz ciešāku saikni ar Vāciju. Tādēļ tā vēlas noskaidrot, vai Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts salīdzinājumā ar minētā 6. panta 2. punkta pēdējo daļu ir interpretējams plaši.
- 29 Kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, varētu būt jāpiemēro Vācijas tiesību akti, jo visi apstākļi norāda uz ciešāku saikni ar Vāciju, proti, fakts, ka darba devējs esot atbilstoši Vācijas tiesībām dibināta juridiska persona, ka alga (pirms euro ieviešanas) tikusi maksāta Vācijas markās, ka pensijas apdrošināšana tiekot maksāta Vācijas pensiju apdrošināšanas shēmā, ka *M. J. Boedeker* dzīvesvieta atrodoties Vācijā, ka sociālās iemaksas tiekot maksātas Vācijā, ka darba līgumā esot norāde uz obligāti piemērojamiem Vācijas tiesību noteikumiem un ka *Schlecker* esot atmaksājis *M. J. Boedeker* ceļa izdevumus no Vācijas uz Nīderlandi.
- 30 Tātad šajā lietā ir jānoskaidro, vai Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais kritērijs nav piemērojams tikai tad, ja nav vērā ņemama piesaistes faktora, vai arī tad, ja tiesa konstatē, ka darba līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti.
- 31 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa, analizējot saikni starp Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktu, ir atzinusi, ka šīs konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktais tādas valsts kritērijs, kurā darbinieks “parasti veic savu darbu”, ir jāinterpretē plaši, bet tā paša panta 2. punkta

b) apakšpunktā paredzētais tādas vietas kritērijs, kur atrodas “uzņēmums, kas pieņēmis darbā darbinieku”, ir piemērojams tikai tad, ja lietu izskatošā tiesa nevar noteikt valsti, kurā darbs parasti tiek veikts (skat. iepriekš minētos spriedumus lietās *Koelzsch*, 43. punkts, un *Voogsgeerd*, 35. punkts).

- 32 Tātad, lai noteiktu piemērojamās tiesības, kritērijs par pamatlietā izskatāmā darba līguma piesaisti vietai, kur darbinieks parasti pilda savus uzdevumus, ir jāņem vērā prioritāri, un tā piemērošana neļauj ņemt vērā pakārtoto kritēriju par vietu, kur atrodas uzņēmums, kas darbinieku ir pieņēmis darbā (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spriedumus lietās *Koelzsch*, 43. punkts, kā arī *Voogsgeerd*, 32., 35. un 39. punkts).
- 33 Citāda interpretācija būtu pretrunā Romas konvencijas 6. pantā izvirzītajam mērķim nodrošināt pienācīgu darbinieku aizsardzību. Kā izriet no *Giuliano* un *Lagarde* sagatavotā Ziņojuma par konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (OV 1980, C 282, 1. lpp.), šis pants ir izstrādāts, lai sniegtu piemērotāku tiesisko regulējumu jomās, kurās viena līgumslēdzēja intereses nav tādā pašā līmenī kā otra līgumslēdzēja intereses, [kā arī] nodrošināt atbilstošu sociāli ekonomiskā ziņā vājākās līgumslēdzējas puses aizsardzību (skat. iepriekš minētos spriedumus lietās *Koelzsch*, 40. un 42. punkts, kā arī *Voogsgeerd*, 35. punkts).
- 34 Ciktāl Romas konvencijas 6. panta mērķis ir nodrošināt pienācīgu darbinieku aizsardzību, šai normai ir jāgarantē, lai darba līgumam tiktu piemērotas tās valsts tiesības, ar kuru līgumam ir visciešākā saikne. Šāda interpretācija, kā secinājumu 36. punktā uzsvēris ģenerālvokāts, nebūt nenozīmē, ka visos gadījumos ir jāpiemēro darba ņēmējam labvēlīgākie tiesību akti.
- 35 Kā izriet no Romas konvencijas 6. panta formulējuma un mērķa, tiesai piemērojamās tiesības vispirms ir jānosaka, pamatojoties uz šī panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā paredzētajiem konkrētajiem kritērijiem, kuri atbilst vispārējai tiesību paredzamības un tādējādi tiesiskās drošības prasībai līgumiskajās attiecībās (skat. pēc analogijas 2009. gada 6. oktobra spriedumu lietā C-133/08 *ICF*, Krājums, I-9687. lpp., 62. punkts).
- 36 Katrā ziņā, kā secinājumu 51. punktā uzsvēris ģenerālvokāts, ja no visiem lietas apstākļiem izriet, ka darba līgumam ir ciešāka saikne ar citu valsti, Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā paredzētie piesaistes kritēriji ir jānoraida un jāpiemēro šīs citas valsts tiesību akti.
- 37 Arī no Tiesas judikatūras izriet, ka, ja izrādās, ka tie apstākļi, kas attiecas uz Romas konvencijas 6. panta 2. punktā noteiktajiem diviem piesaistes kritērijiem, iesniedzējtiesa rosina uzskatīt, ka līgumam daudz ciešāka saikne ir ar citu valsti, nevis ar šajos – attiecīgi šīs konvencijas 6. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā ietvertajos – kritērijos norādīto, var ņemt vērā arī citus darba tiesisko attiecību apstākļus (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Voogsgeerd*, 51. punkts).
- 38 Šī interpretācija arī atbilst jauno noteikumu par kolīziju normām individuālu darba līgumu jomā, kuri ietverti Regulā Roma I, kas šajā gadījumā nav piemērojama *ratione temporis*, formulējumam. Atbilstoši šīs regulas 8. panta 4. punktam, ja no visiem lietas apstākļiem izriet, ka līgumam ir ciešāka saikne ar citu valsti, nevis 2. vai 3. punktā norādīto, ir jāpiemēro šīs citas valsts tiesību akti (skat. pēc analogijas iepriekš minēto spriedumu lietā *Koelzsch*, 46. punkts).
- 39 No iepriekš izklāstītā izriet, ka iesniedzējtiesai līgumam piemērojamie tiesību akti ir jānosaka, atsaucoties uz Romas konvencijas 6. panta 2. punkta pirmajā daļā definētajiem piesaistes kritērijiem, un it īpaši uz šā 2. punkta a) apakšpunktā paredzēto darba izpildes vietas kritēriju. Tomēr, pamatojoties uz šī punkta pēdējo daļu, ja darba līgums ciešāk ir saistīts ar citu valsti, nevis to, kurā parasti tiek veikts darbs, tad valsts, kurā parasti tiek veikts darbs, tiesību aktu vietā ir jāpiemēro šīs citas valsts tiesību akti.

- 40 Tādēļ iesniedzējtiesai ir jāņem vērā visi darba tiesiskās attiecības raksturojošie apstākļi un jāizvērtē tas vai tie apstākļi, kuri, tāsprāt, ir visnozīmīgākie. Kā uzsvērusi Komisija un secinājumu 66. punktā norādījis ģenerālvokāts, tiesa, kurai jālemj par konkrētu gadījumu, tomēr nevar automātiski secināt, ka Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētais noteikums nav jāpiemēro vienīgi tāpēc, ka skaitliski vairāki citi atbilstoši apstākļi, izņemot darba veikšanas vietu, norāda uz citu valsti.
- 41 Savukārt kā būtisks piesaistes elements vērā ir jāņem valsts, kurā darbinieks no saviem ienākumiem par profesionālo darbību maksā nodokļus un nodevas, kā arī valsts, kurā tas ir piesaistīts sociālā nodrošinājuma sistēmai un dažādām pensijas, slimības apdrošināšanas un invaliditātes sistēmām. Turklāt valsts tiesai ir jāņem vērā arī visi lietas apstākļi, kā, piemēram, atalgojuma noteikšanas kritēriji vai citi darba nosacījumi.
- 42 No iepriekš minētā izriet, ka Romas konvencijas 6. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka pat gadījumā, kad darba ņēmējs, pildot darba līgumu, darbu parasti, ilgstoši un nepārtraukti ir veicis vienā un tajā pašā valstī, valsts tiesa atbilstoši šīs normas pēdējai daļai var nepiemērot valsts, kurā parasti tiek veikts darbs, tiesību normas, ja visi apstākļi norāda uz darba līguma ciešāku saikni ar citu valsti.
- 43 Šādos apstākļos uz otro prejudiciālo jautājumu nav jāatbild.
- 44 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Romas konvencijas 6. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka pat gadījumā, kad darba ņēmējs, pildot darba līgumu, darbu parasti, ilgstoši un nepārtraukti ir veicis vienā un tajā pašā valstī, valsts tiesa atbilstoši šīs normas pēdējai daļai var nepiemērot valsts, kurā parasti tiek veikts darbs, tiesību normas, ja visi apstākļi norāda uz darba līguma ciešāku saikni ar citu valsti.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 45 Attiecībā uz pamatlietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kas atklāta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā, 6. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka pat gadījumā, kad darba ņēmējs, pildot darba līgumu, darbu parasti, ilgstoši un nepārtraukti ir veicis vienā un tajā pašā valstī, valsts tiesa atbilstoši šīs normas pēdējai daļai var nepiemērot valsts, kurā parasti tiek veikts darbs, tiesību normas, ja visi apstākļi norāda uz darba līguma ciešāku saikni ar citu valsti.

[Paraksti]